

ІННОВАЦІЇ ЯК ОСНОВА ДЛЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Хмельницький національний університет

***Анотація.** Обґрунтовано необхідність формування та розвитку інноваційної моделі економіки як основи сталого розвитку, досягнення конкурентоспроможності, покращення якості життя населення. Запропоновано забезпечити сприятливі умови в умовах глобалізаційних трансформацій для створення та функціонування інноваційної активності як окремих підприємств, так і держави в цілому.*

Ключові слова: світове господарство; глобалізація; інновації; інноваційна модель розвитку.

INNOVATIONS AS A BASIS FOR MODERNIZATION OF UKRAINIAN ECONOMY

***Abstract.** The necessity of formation and development of innovative model of economy as bases of sustainable development, achievement of competitiveness, improvement of quality of life of the population is proved. It is proposed to provide favorable conditions in the globalization transformations for the creation and functioning of innovation activity of both individual enterprises and the state.*

Keywords: world economy; globalization; innovations; innovative development model.

В умовах існуючих глобалізаційних процесів, відкритості національних економік та динамізму економічних процесів Україні потрібен саме такий збалансований розвиток, який заснований на розробці і впровадженні в першу чергу інновацій, сучасних наукоємних високотехнологічних галузях, прогресивних енерго- та ресурсозберігаючих технологіях. Формування нових знань, розробка та масове впровадження новітніх технологій стають вирішальними у визначенні місця й ролі України у світовій економіці.

Сьогодні у світовому господарстві сформована концепція збалансованого економічного зростання на основі використання інновацій і знань як головних економічних ресурсів. Тому в умовах сьогодення Україна, як ніколи раніше, має серйозно поставитися до зміцнення міжнародного науково-технічного співробітництва з країнами ЄС та іншими передовими країнами у сфері інновацій, застосовувати наявні та розробляти власні методичні підходи для генерації ідей, створення та реалізації інновацій. У свою чергу, зростання питомої ваги інноваційної продукції та збільшення обсягів наданих високотехнологічних послуг дозволить Україні підвищити конкурентоспроможність національної економіки, посісти гідне місце в рейтингу розвинутих країн світу, поліпшити якість життя кожного українця.

Значна роль інновацій в умовах глобалізації визначається такими функціями в суспільному розвитку: за допомогою інновацій здійснюється втілення в життя досягнень людського інтелекту, науково-технічних результатів, що сприяє інтелектуалізації трудової діяльності, підвищення її наукомісткості; інновації дають можливість залучати у виробництво нові продуктивні сили, створювати товари і послуги з меншими витратами праці, матеріалів, енергії; інновації служать стимулом підприємницької діяльності, особливо в сфері малого бізнесу, спонукають до пошуку і освоєння нових товарів і технологій, щоб встояти і перемогти в конкурентній боротьбі, зайняти нові ринкові ніші [1].

Таким чином, інновації є неодмінною умовою життєздатності, динамічності, виживання і розвитку людського суспільства будь-якої країни світу.

Процеси розробки і впровадження передових інноваційних продуктів і процесів вимагають формування такого середовища, яке було б сприятливим для інноваційної діяльності, і підтримки як державного, так і приватного секторів. В останні роки крім макроекономічної стабільності, стали

виділяти роль інститутів, освіти, якості державного управління, наявність економічних можливостей. Зокрема, все більшої значущості набувають значні інвестиції в дослідження і розробки, наявність високоякісних науково-дослідних установ, які можуть генерувати базові знання, необхідні для створення нових технологій, широке співробітництво в області досліджень і технологічних розробок між університетами та промисловістю, а також захист інтелектуальної власності в сукупності з високим рівнем конкуренції і доступу до венчурного капіталу і фінансування.

Значну роль в інноваційному процесі відводять і системі освіти, яка здатна забезпечити ефективну участь громадян в економічному і політичному житті країни. Брак базових знань обмежує можливості громадян брати участь в процесі розвитку країни, бути критиками урядової політики і політичних діячів [1].

Оцінювання стану науково-технічної сфери, інноваційного розвитку, результатів наукових досліджень у країнах світу на міжнародному рівні здійснюється за багатьма показниками різноманітних рейтингів, до найбільш авторитетних з них, зокрема, відноситься Глобальний інноваційний індекс (Global Innovation Index). Його розраховують на основі близько 80 різних змінних, які детально характеризують інноваційний розвиток країн світу, що знаходяться на різних рівнях економічного розвитку [2].

У глобальному інноваційному індексі за 2020 рік (Global Innovation Index 2020) Україна в загальному рейтингу посіла 45 місце серед 131 країни світу. Минулого року Україна займала 47-му позицію. Для оцінки використовують огляд політичної ситуації, стану освіти, рівня розвитку інфраструктури та бізнесу та інших параметрів, які дають повну картину інноваційного розвитку [3,4].

Динаміка підіндексів глобального індексу інновацій для України за 2019-2020 рр. подана на рис.

1.

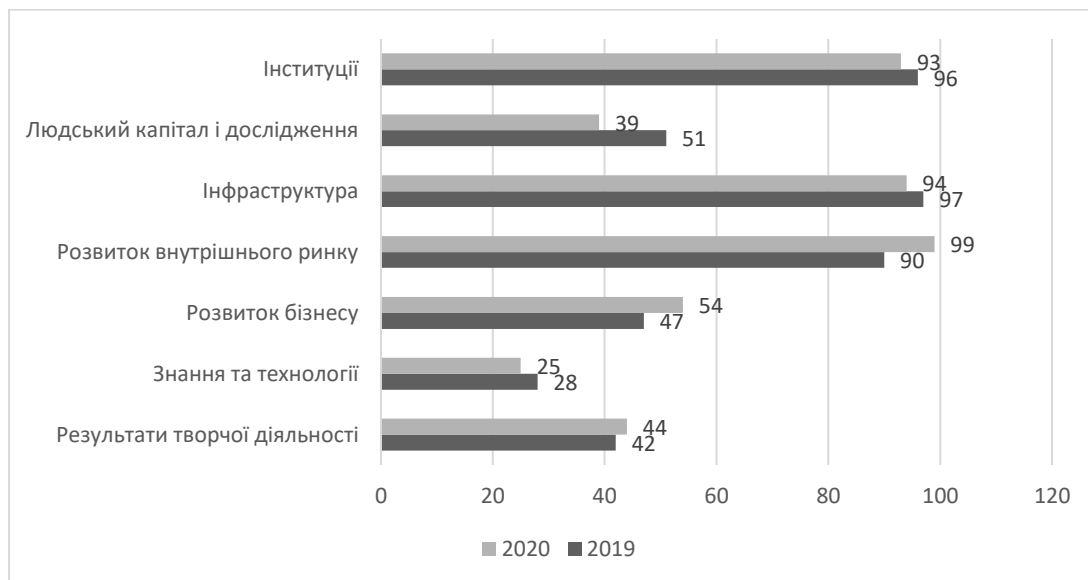

Рисунок 1 - Динаміка підіндексів глобального інноваційного індексу для України за 2019-2020 рр. [3,4]

Отже, що стосується положення України у даному рейтингу, то має місце дещо суперечлива тенденція. Позитивна динаміка позицій нашої країни спостерігається не за всіма індексами. Найвища позиція України у рейтингу за останні 2 роки була за значенням показників чотирьох складових індексу: «Людський капітал та дослідження (Human capital and research)», «Знання та технології (Knowledge & technology outputs)». Ці два показники є основою забезпечення інноваційного розвитку країни і для України вони залишаються на достатньо високому рівні. Також слід зазначити, що за окремими складовими Україна дещо понизила свої позиції, зокрема, за складовою «Розвиток ринку (Market sophistication)», «Розвиток бізнесу (Business sophistication)», «Результати творчої діяльності (Creative outputs)».

Належність України до групи країн з низькими значеннями проаналізованих показників в цілому зумовлені серйозними помилками в політиці уряду, а також існуванням проблем щодо використання людського потенціалу, якості інноваційної інфраструктури, формування сталих взаємозв'язків між

елементами національної інноваційної системи в цілому та слабкої інтегрованості в міжнародну науково-технічну та інноваційну кооперацію.

За показниками світових рейтингів розрив між рівнем інноваційного розвитку України і розвинених країн є значним, що зумовлено впливом різних чинників. Зокрема, стримуючими чинниками інноваційного розвитку економіки України є надзвичайна розбалансованість її системи, некерованість як в адміністративному розумінні, так і у сфері дії економічних законів, низька якість управління бізнесом, відсутність орієнтації багатьох підприємств на міжнародний ринок.

Чинна влада декларує розвиток України на основі інновацій, проте на практиці й дотепер не напрацьовано системних і цілеспрямованих заходів інноваційної політики.

Але попри існуючі складнощі характерною особливістю сучасної економіки України є її значний інтелектуальний потенціал, велика кількість вищих навчальних закладів, дослідницьких лабораторій, науково-дослідних інститутів, наявність висококваліфікованих кадрів. З урахуванням економічних умов, у яких сформувалася сучасна міжнародна спеціалізація України, а також беручи до уваги тенденції і пріоритети розвитку лідерів світової економіки (ЄС, США, нові індустріальні країни), очевидні перспективи для нашої країни має розвиток ІТ-послуг.

Для покращення позицій України у світових інноваційних рейтингах та зростання її економічного розвитку необхідно визначити пріоритетні напрями подолання слабких сторін і прискорення інноваційного розвитку нашої держави.

Нині Україні потрібна політика кардинального оновлення інноваційного середовища держави, яка здатна на базі фундаментальних наукових знань масово виробляти принципово нові продукти на малозатратних технологіях із вищим рівнем виробництва.

Інноваційну політику української держави варто спрямувати на формування інтеграційних процесів в інноваційній сфері, використання різних форм співпраці секторів науки, освіти й бізнесу, залучення малого бізнесу в інноваційні процеси, розвиток нових форм співробітництва, створення сприятливих умов для міжнародного співробітництва, вдосконалення інструментів стимулювання інновацій тощо.

Отже, саме інноваційна модель розвитку є фундаментом, який забезпечує економічну міць будь-якої країни світу, їх конкурентоспроможність.

Україна володіє значним науково-технічним і промисловим потенціалом, який може зацікавити інвесторів у реалізації проектів реконструкції і розвитку національної економіки. Тому, для сталого розвитку нашої країни необхідно забезпечити, перш за все, сприятливі умови для створення та функціонування інноваційної активності як окремих підприємств, так і держави в цілому, розвитку системи інновацій, а також залучення вітчизняних та іноземних інвестицій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вареник Д.С. Вплив інновацій на зростання конкурентоспроможності економіки в умовах глобалізації / Д.С. Вареник, В.Г. Щербак // IV Всеукраїнська наукова інтернет-конференція «Освітньо-інноваційна інтерактивна платформа «Підприємницькі ініціативи». – 2020. – С.30-37.

2. Решетняк Н.Б. Забезпечення збалансованого інноваційного розвитку економіки України в умовах глобальної невизначеності / Н.Б. Решетняк, О. В. Назаренко, Ю. В. Єгорова // Вісник національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (Економічні науки). – №1. – 2020. – С.37-42.

3. Global Innovation Index 2019 [електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.globalinnovationindex.org/userfiles/file/reportpdf/gii-full-report-2019.pdf> (Дата звернення 13.01.2021)

4. Global Innovation Index 2020 [електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.globalinnovationindex.org/userfiles/file/reportpdf/gii-full-report-2020.pdf> (Дата звернення 13.01.2021)

Танасієнко Наталія Петрівна – к.е.н., доцент, Хмельницький національний університет, м. Хмельницький, nataly_tanasienko@ukr.net

Сереветник Олена Володимирівна – студентка Хмельницького національного університету, м. Хмельницький

Tanasienko Natalia - PhD in Economics, associated professor, Khmelnytskyi National University, Khmelnytskyi
Serevetnik Olena – student, Khmelnytskyi National University, Khmelnytskyi